

Program 2024-2027

Vedtatt på program møte i Småbypartiet Orkland 17.01.2023

Sterkere Orkanger sentrum

- Et attraktivt Orkanger med gode skoler er en forutsetning for tilflytting, sunn kommuneøkonomi og stabile tjenester i hele Orkland.
- Orkanger som vekstområde har særskilte utfordringer, men ble kraftig politisk underrepresentert etter kommunesammenslåinga. Skoler, bomiljø og trafikksikkerhet i sentrum er forsømt. Småbypartiet Orkland garanterer at disse problemene står høyt på dagsorden uansett politisk styre i den kommende perioden.

Flere hoder og hender

- Mangel på kompetanse bremser næringslivet vårt og svekker de kommunale tjenestene. Vi må sørge for at våre egne ungdommer vender hjem til Orkland med den utdanninga de tar i storbyene. Vi må få innpendlere til å bosette seg i kommunen, og vi må bidra til at vi som bor i Orkland bruker småbyen Orkanger i stedet for storbyen Trondheim på fritida.
- Planene i Ustmarka vil kreve økt tilgang på kompetanse til de fleste samfunnsområder om de blir gjennomført.
- Et attraktivt regionsenter bedrer tilgangen på sykepleiere, lærere og all annen kompetanse som må til for å sikre tjenester der folk bor.

Bedre miljø

- Småbypartiet Orkland lover at miljø i vid forstand alltid står på agendaen i Orkland kommune. Miljø og klima påvirker den enkeltes helse og er avgjørende for livsgrunnlaget til våre barn og barnebarn. Vi fortsetter kampen mot unødvendig nedbygging av natur, og vi vil motarbeide planene om et stort steinbrudd nær Nerøra.

Større åpenhet

- Småbypartiet Orkland utfordrer de tradisjonelle partiene til større åpenhet om politisk arbeid og kommunal forvaltning. Uheldig lobbyvirksomhet, politiske vennetjenester og samrøre mellom politikk og administrasjon rammer de svake og fremmer interessene til de sterke.

Ingen frykt

- Småbypartiet Orkland fortsetter som uredd kritiker av feil og forsømmelser i det offentlige maktapparatet. Fakta og kunnskap skal danne grunnlag for politiske beslutninger.

1. SENTRUMSUTVIKLING

Sterke, kompakte bysentra gir vekstkraft til omlandet. Byspredning gir sentrumsdød, som svekker hele kommunen.

En attraktiv Orkanger by er det beste tiltaket for økt tilflytting slik at Orkland blir et regionalt tyngdepunkt i Trøndelag. Vellykket sentrumsutvikling vil styrke Fannrem, Løkken, Lensvik, Krokstadøra og andre tettsteder og grender. Vi er ikke konkurrenter innad i Orkland. Konkurrentene våre befinner seg utenfor kommunen.

Dagens ungdom tar utdanning i storbyene, for få flytter hjem igjen. De unge etterspør urbane sentra med et mangfold av møtesteder så tett at du kan gå mellom dem. Området i og ved handlegata vår må utvikles til et slikt miljø gjennom målrettet politikk. Det samme gjelder Franslykkja/Statens Hus. Gode byrom vil gi Orkland et fortrinn i konkurransen om kompetanse, og styrke kommunens identitet.

TILTAK

- 1.1. Bygge sentrum innenfra og styre markedskreftene i tråd med etablert kunnskap om hva som skaper attraktive bykjerne.
- 1.2. Samarbeid med næringslivet for å utvikle et attraktivt sentrum med et mangfold av møtesteder. Det er behov for kino, bibliotek, kulturhus og spesialrom for skolene.
- 1.3. Prioritere gående og syklende i all planlegging i sentrum, og gjøre Orkanger til et aldersvennlig sentrum i tråd med vedtak i kommunens samfunnsplan.
- 1.4. Gjøre strategiske oppkjøp og gjennomføre regulering i sentrum for å utvikle en robust bykjerne.
- 1.5. Starte aktivt arbeid for omforming av Franslykkja/Statens Hus-området. Stimulere til ny lokalisering av verksteder, maskin og lager til fordel for varehandel, kontor og bolig ved innfallsporten til Orkanger.
- 1.6. Gjenreise trepartssamarbeid mellom Orkland kommune, gårdeiere og drivere av virksomhet i handlegata for å kartlegge utvikling og treffe tiltak for å styrke bykjernen basert på kunnskap.
- 1.7. Bidra med kommunale midler til aktivitetsskapende tiltak i gata.
- 1.8. Stille høye estetiske krav ved utbygging.

2. SKOLE OG BARNEHAGE

Orkland kommune som skoleeier skal sørge for at barn og ungdom i grunnskolen har gode skolebygg og et godt læringsmiljø uavhengig av hvor elevene bor. På Orkanger haster det både med midlertidige tiltak og permanente løsninger.

Dårlig læringsmiljø i grunnskolen bidrar til frafall fra videregående skole, utenforskap og senere uførhet.

Småbypartiet Orkland ønsker i utgangspunktet ingen nedlegging av skoler og barnehager, men i løpet av perioden må vi være åpne for å vurdere struktur og ressursfordeling.

TILTAK

Skole:

- 2.1. Hurtige tiltak for å bedre læringsmiljøet ved skolene som er hardt presset pga trengsel og mange elever per lærer.
- 2.2. Etablere kapitalfond øremerket bygging av nye skoler på Orkanger, med mål om realisering senest 2029.
- 2.3. Sikre at hver enkelt elev får et tilbud i samsvar med lov og forskrifter.
- 2.4. Utvide og styrke fraværsteamet, et samarbeid mellom Pedagogisk-psykologisk tjeneste, skole og helsesykepleier.
- 2.5. Styrke helsesykepleier/skolehelsetjeneste i tråd med Helsedirektoratets anbefalinger.
- 2.6. Bidra til å styrke kontakten mellom grunnskolen og teknologiske kunnskapsmiljøer ved NTNU og Sintef.
- 2.7. Sikre universelt utformede uteområder ved alle skoler og barnehager.

Barnehage:

- 2.8. Full barnehagedekning.
- 2.9. Rullerende opptak i barnehagene.
- 2.10. Sørge for nok barnehagelærere til faglig forsvarlig gjennomføring av pålagte oppgaver i barnehagen.
- 2.11. Handlingsplaner i tråd med nasjonale og kommunale retningslinjer for å sikre kvalitet i tilbudet.
- 2.12. Arbeide for innføring av ASK (alternativ og supplerende kommunikasjon) i alle barnehager for å styrke språket til alle barn de første leveårene.

Høyskoleutdanning

Kommunen bør ha et tilbud om desentralisert høyskoleutdanning, både på gradsnivå og som etterutdanning, i samarbeid med omliggende kommuner.

Sikre at kommunen har tilbud om høyere yrkesfaglig utdanning gjennom Chr. Thams Fagskole ved Meldal og Orkdal videregående skoler.

3. MILJØ – BOMILJØ, NATUR OG KLIMA

Småbypartiet Orkland ønsker å gjøre Orkland til en foregangskommune i arbeidet med klima og miljø. Orkland har samme ansvar som alle andre for vern av matjord og biologisk mangfold. I tillegg har vi en rekke lokale utfordringer knyttet til industri og transport.

Alle har krav på bomiljø uten helsefare. Støy fra trafikk og industri er et dokumentert folkehelseproblem som reduserer livskvalitet og øker dødelighet. Orkdalsfjøret er kjent som et tungt industrimiljø. Bedriftene våre er ikke tjent med åpne konflikter med befolkningen. Småbypartiet Orkland vil fortsette arbeidet for at næringsliv og bomiljø skal kunne leve side om side.

TILTAK

- 3.1. Prioritere grønn skjerming mot industri og godt vern mot industri- og trafikkstøy i alle bomiljø.
- 3.2. Planene i Ustmarka krever forsering av arbeidet med E39. Veien må legges i tunnel forbi Orkanger og i ny trasé på tvers av dalen med en løsning som avlaster sentrumsområdene og gir minst mulig støypåvirkning.
- 3.3. Sikre Gammelosen mot utslipp fra boliger og industri.
- 3.4. Motarbeide etablering av massivt steinbrudd nær Nerøra i form av en planlagt næringspark som grenser inn mot bomiljø.
- 3.5. Ustmarka næringsområde: Unngå nedbygging av myr og sikre gjennom bestemmelser at virksomheter på området får en positiv klimaeffekt.
- 3.6. Skjerpe vern av matjord, natur og biologisk mangfold:
  - **Vindkraft:** Ingen flere vindparker i Orkland.
  - **Boligbygging** skal i minst mulig grad stimulere til bilbruk. Det må tilstrebes høy fortetting i sentrum og spredt boligbygging i grendene.
  - **Fritidsboliger:** Begrense nybygging, ingen nedbygging av myr, slutt på vegbygging fram til gamle hyttefelt, prioritere solstrøm framfor framføring av lavspent.
  - **Bedre tilsyn** med skogsdrift under og etter hogst.
- 3.7. Bidra til at rederier tar i bruk etablert landstrømanlegg på Grønøra.
- 3.8. Sikre Råbygd fjæra som et unikt naturområde og avvis havneutbygging på Grønøra Vest med mindre det er åpenbart at avbøtende tiltak vil ta vare på naturverdiene.
- 3.9. Plusshus-standard som ambisjon ved alle kommunale nybygg.
- 3.10. Sikre at alle kommunale virksomheter er sertifisert som Miljøfyrtårn.
- 3.11. Etablere ordning med elsykler i kommunale tjenester for å redusere bilbruk.
- 3.12. Forsere utbygging av fortau og trygge gang- og sykkelveier.
- 3.13. Styrke kvaliteten på drift av parker og grøntområder, og heve den estetiske standarden.

4. HELSE OG OMSORG

Orkland skal tilby innbyggerne gode helsetjenester i eget nærområde, men personellmangel og økonomi gjør at vi må være åpne for å vurdere struktur og ressursfordeling i løpet av perioden.

Andelen eldre vil øke. Vi må møte utfordringene innen helse og omsorg både med hurtige tiltak for eldre, og langsiktige grep for bedre folkehelse.

Orkland har en høy og økende andel unge uføre. Kommunen har hatt et foruroligende stort frafall fra videregående skole over tid. Arbeidet mot utenforskap må intensiveres.

Gode tiltak for folkehelse vil gi Orkland et positivt omdømme, styrke muligheten for tilflytting og gi næringslivet vårt en arbeidskraft med lavere sykefravær. Det er et konkurransefortrinn. Småbypartiet Orkland ønsker å gjøre Orkland til en rollemodell i arbeidet for bedre folkehelse.

TILTAK

- 4.1. Følge opp Agenda Kaupangs anbefalinger for å styrke eldreomsorgen, inkludert etablering av ny institusjon sentralt på Orkanger.
- 4.2. Styrke lederopplæring og ledelsesutvikling innenfor helse og omsorg.
- 4.3. Gjennomføre tiltak for heltidskultur i helse- og omsorgstjenesten.
- 4.4. Sikre lavterskeltilbud innen psykisk helsevern, og fortsette samarbeidet med DPS (distriktpsikiatrisk senter).
- 4.5. Styrke tidlig og mest mulig målrettet innsats mot utenforskap, blant annet ved satsing på barnevern og helsesykepleie.
- 4.6. Arbeide for å etablere flere tilbud til barn og unge ved siden av organisert idrett, og søke tiltak som gjør det lettere for unge i utkantene å nå aktivitetstilbud i sentrum. F.eks. videreutvikle tilbudet «Hjem for en 50-lapp».
- 4.7 Støtte opp om frivillige organisasjoner som yter viktige bidrag i arbeidet mot ulikhet og fattigdom, og arbeider for å hindre at mennesker faller utenfor sosiale arenaer. Gratisbutikkene, Skattkammeret og Bua er konkrete eksempler.
- 4.8 Bidra til etablering av tufteparker og andre lavterskel nærmiljøanlegg som fremmer folkehelse uten kostnad for brukerne.
- 4.9. Arbeide for at Orkland kommune legger CRPD (=FN-konvensjonen om rettigheter for mennesker med funksjonsnedsettelse) til grunn i alle saker og avgjørelser som angår våre innbyggere.
- 4.10. Legge til rette for utbygging av boliger til mennesker med funksjonsvariasjoner.

5. IDENTITET – KULTUR OG FRIVILLIGHET

Kulturlivet er sterkt knyttet til frivillig sektor, som er et identitetsmerke for Orkland. Frivillig sektor er viktig blant annet for eldres livskvalitet og vellykket integrering av flyktninger.

Kulturlekkasjen til Trondheim representerer et ubenyttet potensial for Orkland. Kommunen taper omsetning, mister møteplasser og blir mindre attraktiv å bo i. Trivsel henger i stadig økende grad sammen med kulturelle tilbud og aktiviteter på kveld. Undersøkelser viser at stadig flere velger bosted før de velger jobb.

Data fra Stjørdal dokumenterer hvordan et godt tilbud mangedoblet bruken av kino og bibliotek. Orklandbadet viser på samme måte at tilbud utløser bruk.

Thams-epoken er en viktig del av Orklands felles historie, velegnet til å styrke identitet innad og profilering utad. Vi må sikre og synliggjøre historiske bygningsmiljø i Orkland kommune.

TILTAK

- 5.1. Moderne kino, bibliotek og kulturhus i sentrum som vil stimulere kulturlivet, senke terskelen for å delta og øke bruken av egen kommune.
- 5.2. Opprettholde frivilligsentralene i kommunen.
- 5.3. Sørge for likebehandling av innbyggerne med samme leie for voksne i alle idrettshaller.
- 5.4. Sikre støtteordninger som bidrar til at alle barn og unge kan delta i kultur- og idretts-aktiviteter.
- 5.5. Prioritere nærmiljøanlegg i alle deler av kommunen framfor nye, store anlegg. En eventuell storhall på Follo skal ikke belaste kommunens budsjett.

6. NÆRINGS LIV OG ARBEIDSP LASSER

Å stimulere til økt tilflytting er et av Orkland kommunes mest effektive virkemidler for å styrke lokalt næringsliv. Spørreundersøkelser viser at bedriftene selv mener synliggjøring av lokalsamfunnets muligheter er det viktigste kommunene kan gjøre for næringslivet. Tilgang på nok relevant arbeidskraft er største utfordring for bedriftene.

En undersøkelse i regi av Trondheimsregionen viser at studenter i Trondheim vet lite om jobbmuligheter hos oss, og at relativt få kan tenke seg å søke jobb her.

Småbypartiet Orkland legger disse funnene til grunn for vår politikk innen samfunns- og næringsutvikling.

TILTAK

- 6.1. Aktiv og spisset markedsføring av Orkland i samarbeid med næringslivet.
- 6.2. Målrettet arbeid for tilflytting av mennesker med rett kompetanse.
- 6.3. Søke systematisk samarbeid mellom kommunen og utdannings- og forskningsmiljøene i Trondheim, blant annet ved å legge til rette for at NTNU-studenter får gjennomføre prosjektoppgaver i Orkland.
- 6.4. Videreføre og utvide bruken av Ungt Entreprenørskaps programmer i grunnskolen.
- 6.5. Gi næringslivet større forutsigbarhet i plan- og byggesaker.
- 6.6. Stimulere næringslivets samarbeid om sirkulærøkonomi.

7. SAMFERDSEL

Orkland og Orkanger har store uløste oppgaver innenfor samferdsel. Vi ligger alvorlig på etterskudd og er ikke inne i Nasjonal Transportplan. Framtidig trase for E39 over Orkla er uavklart. Trafikken øker på Lakseveien og Fv 710, Orkanger kan bli storhavn og E6 gjennom Gauldalen får en rekke bommer som kan gjøre Rv. 65 mer attraktiv for omkjøring.

Planene for Ustmarka og Thamshavn Næringspark vil øke trafikken ytterligere og legge et voldsomt press på infrastrukturen dersom de blir gjennomført. Samtidig har Orkanger sentrum utviklet seg til ei gjennomfartsåre der bil er prioritert foran myke trafikanter. Biltrafikken svekker sentrum som et byrom å oppholde seg i.

TILTAK

- 7.1.** Ny E39: Orkland må intensivere arbeidet for hurtigst mulig utbygging av ny E39 med tunnel forbi Orkanger. Uansett trasevalg skal bomiljø skjermes maksimalt mot trafikkstøy og støv.
- 7.2.** Planene på Ustmarka må framskynde trasevalg for ny hovedveg sentralt i Orkland.
- 7.3.** Fv 710: Orkland må intensivere arbeidet for utbedring særlig av strekningen Orkanger-Valset.
- 7.4.** Gående og syklende skal alltid ha prioritet ved utbygging. Gang- og sykkeltilbud skal ikke legges i omveier eller kulverter, men være mest mulig rette og flate.
- 7.5.** Som et tillegg til tiltaksdelen i Trafikksikkerhetsplanen, må Orkland kommune etablere rutiner for å kartlegge og utbedre mindre feil og mangler som svekker trafikksikkerheten på det kommunale veinettet.
- 7.6.** Skoleveier skal ha høyeste prioritet mht skilting, remerking, rydding av vegetasjon mv.
- 7.7.** Bedre busstilbud internt i kommunen blant annet for å lette tilgangen til offentlige tjenester.
- 7.8.** Park & ride: Det må etableres flere plasser for innfartsparkering for bil, samt sykkelstativ ved holdeplasser.

8. ÅPENHET

Småbypartiet Orkland vil fortsatt arbeide for økt åpenhet i kommunal politikk og forvaltning. For mange viktige beslutninger tas bak lukkede dører.

Avstanden er for stor mellom folkevalgte og folk flest. Mangel på åpenhet svekker kunnskapen om, interessen for og tilliten til lokaldemokratiet.

Småbypartiet Orkland vil motarbeide en praksis som kan etterlate inntrykk av politiske vennetjenester, samrøre mellom politikk og forvaltning og lobbyvirksomhet som ikke tåler dagens lys.

.

TILTAK

- 8.1.** Forenkle saksframlegg og bruke klart språk i saksbehandling.
- 8.2.** Lage korte og lett forståelige sammendrag av saklister og vedtak på kommunens nettside og sosiale medier.
- 8.3.** Bruke sosiale medier i tråd med beste praksis i kommunal sektor for at folk flest skal kjenne til politiske saker før de er avgjort og for å øke interessen for lokalpolitikk.
- 8.4.** Sikre at råd og utvalg får reelle politiske saker til behandling, og ikke ender som fora for orienteringer.
- 8.5.** Informere politikere og befolkning aktivt også om kritikkverdige forhold.